

Aan de Eilandsraad van Bonaire
Plasa Reina Wilhelmina 2
Kralendijk
Bonaire, Caribisch Nederland

**Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties**

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk

Contactpersoon

postbus.slavernijverledenKR@
minbzk.nl

Kenmerk

2023-0000370081

Uw kenmerk

Bijlage(n)

1

Datum **27 JUN 2023**
Betreft Slavernijverleden - Opvolging excuses slavernijverleden

Geachte leden van de Eilandsraad,

Sinds de excuses voor het slavernijverleden van 19 december vorig jaar hebben er goede besprekingen plaatsgevonden met uw Bestuurscollege en maatschappelijke organisaties van uw eiland. Ik wil hen graag bedanken voor de openheid de gedurende deze gesprekken. We zien deze gesprekken als een mooie basis om verder voort te bouwen aan een herdenkingscultuur, waarin plaats is voor bewustwording van ons gedeeld verleden en ruimte voor het gesprek over een gezamenlijke toekomst. In bijgevoegde bijlage treft u de brief waarin het kabinet een verslag doet van de opvolging van de excuses. Deze brief is tevens vertaald in het Papiamentu. Deze brief gaat specifiek in op de stand van zaken voor het Caribisch deel van het Koninkrijk. Een speciaal aandachtspunt voor het kabinet is dat ieder eiland de mogelijkheid krijgt om dit proces naar eigen behoeften doorlopen en daarmee de regie heeft over de opvolging van de excuses.

Opvolging van de excuses op Bonaire

Tegelijk met de excuses op 19 december jongstleden was de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aanwezig bij u op Bonaire.¹ Na afloop van de toespraak van de minister-president is zij ingegaan op het slavernijverleden en de doorwerking daarvan op Bonaire. In aanvulling op de maatregelen die zijn aangekondigd in de kabinetsreactie van 19 december jl. heeft zij een aantal toezeggingen gedaan.² Deze komen voort uit de bijdrage die uw eiland heeft geleverd aan het rapport 'Ketenen van het verleden' en de gesprekken die naar aanleiding daarvan hebben plaatsgevonden. Voor de uitvoering van deze toezeggingen en de totstandkoming van de maatregelen uit de kabinetsreactie geldt dat dit gebeurt in samenwerking met uw bestuurscollege, maatschappelijke

¹ De staatssecretaris van JenV op Aruba, de staatssecretaris van BZK op Curaçao, de minister van SZW op Bonaire, de minister van VWS op Sint Maarten, de staatssecretaris van Financiën op Sint Eustatius en de staatssecretaris van VWS op Saba.

² Verwijzing naar de brieven aan de Staten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en de Eilandsraden van Bonaire, Sint Eustatius en Saba: [Brief met uitwerking van de kabinetsreactie op het rapport 'Ketenen van het verleden' | Brief | Rijksoverheid.nl](#).

organisaties en nazaten. Zoals aangegeven in de kabinetsreactie is de inzet dat deze toezeggingen aan de eilanden worden bekostigd uit de € 100 miljoen t.a.v. maatregelen die zien op kennis en bewustwording, erkenning en herdenken, en doorwerking en verwerking.³ De uitvoering van deze toezeggingen maakt onderdeel uit van een breder gesprek met het Caribisch deel van het Koninkrijk over de verdere invulling van het gehele pakket, en hun specifieke behoeften daarbinnen.

Sinds december zijn we per eiland in gesprek gegaan en hebben zowel digitale als fysieke bijeenkomsten plaatsgevonden met vertegenwoordigers van uw overheid, maatschappelijke organisaties en nazaten. De opvolging van de excuses heeft direct betrekking op de eilanden en het is van groot belang dat de eilanden zelf de regie hebben op de invulling van de opvolging van de excuses. Uit deze gesprekken is onder meer gebleken in hoeverre bepaalde toezeggingen al geconcretiseerd en uitgevoerd kunnen worden. Voor een aantal toezeggingen is nader onderzoek en/of beraadslaging nodig, bijvoorbeeld door middel van participatie of door het werk van een adviescommissie. We geven u dan ook graag de ruimte en tijd om de uitvoering van de toezeggingen en het tot stand komen van een standpunt zelf vorm te geven. Daarnaast onderzoekt het kabinet hoe de verschillende organisaties ondersteund kunnen worden in hun werk, met speciale aandacht voor *grass roots* organisaties en *community engagement*. Binnen dit kader zal dan ook na de zomer een bijeenkomst in het Caribische gebied worden georganiseerd, waarvoor de stakeholders van alle zes de eilanden zullen worden betrokken en uitgenodigd. Dit is als opvolging van de bijeenkomst op Curaçao op 23 november vorig jaar.

Stand van zaken toezeggingen

Op Bonaire heeft de 1-juliwerkgroep van uw Bestuurscollege de taak gekregen de bewustwording van het Bonairiaans slavernijverleden te vergroten. De werkgroep heeft daarnaast ook aan ons een aantal aanbevelingen gedaan over de opvolging van de excuses. De Dialooggroep Bonaire heeft namens het eiland de bijdrage geleverd aan het rapport van het Adviescollege. In navolging van hun advies heeft het kabinet toegezegd de totstandkoming van een (achter)namenmonument voor het slavernijverleden te realiseren. Deze toezegging maakt onderdeel uit van de toezeggingen en beleidsmaatregelen ten aanzien van kennis en bewustwording, erkenning en herdenken, en doorwerking en verwerking, waarvoor het kabinet € 100 miljoen heeft vrijgemaakt. De Dialooggroep Bonaire is in overleg met mijn ministerie en uw openbaar lichaam bezig met het in kaart brengen van benodigd extra namenonderzoek, de verschillende ideeën over de vormgeving, en is in gesprek met uw Bestuurscollege over de locatie van het monument.

³ Uit deze €100 miljoen worden ook de volgende maatregelen bekostigd: de regeling kosteloze naamswijziging; het meerjarig onderzoek naar de doorwerking van het slavernijverleden; evenals de intensivering van de inzet op antidiscriminatie- en antiracismebeleid.

Onlangs heb ik het boek *Bonaire, een koloniale zoutgeschiedenis* in ontvangst mogen nemen. Het breder beschikbaar stellen van dit boek, in combinatie met het bijbehorend lesmateriaal, aan scholen op Bonaire is van essentieel belang voor het vergroten van het bewustzijn over het slavernij- en koloniaal verleden.

Op dit moment werkt de 1-juliwerkgroep, in samenwerking met de Dialoggroep Bonaire en het NGO-platform op Bonaire aan de uitwerking van een breder plan voor het Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2022-2023 en de opvolging van de excuses. Het streven om tot een gezamenlijk plan te komen voor de opvolging van de excuses op Bonaire moedig ik dan ook ten zeerste aan.

Overkoepelende thema's

Tijdens de verschillende gespreksrondes op de eilanden komen verschillende onderwerpen herhaaldelijk aan bod, zoals het behouden, beheren en ontsluiten van koloniaal- en slavernijverleden; toegankelijkheid van de Rijkscultuurfondsen op de eilanden; de beschikbare culturele infrastructuur; en de museale voorzieningen. De verschillende ideeën hierover worden per eiland in hun eigen plan meegenomen. Daarnaast kijkt het ministerie van OCW op wat voor wijze hierbij ondersteund kan worden, bijvoorbeeld door aan te sluiten bij bestaande beleidsinitiatieven zoals het Cultuurconvenant Caribisch Nederland, maar ook door samenwerking met het Nationaal Archief en de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Vooruitkijkend

We staan aan de vooravond van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden 2023-2024. Mijn collega, de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, is aanwezig bij de herdenking en opening van het Herdenkingsjaar op Bonaire. Tijdens dit jaar staan we in het hele Koninkrijk en samen met Suriname stil bij onze gedeelde geschiedenis, zodat dit een permanente plek krijgt in ons collectief geheugen. In het gehele Koninkrijk zullen initiatieven worden georganiseerd, met als doel erkenning en bewustwording over dit verleden. Onderdeel hiervan is dan ook het leren kennen van de verhalen, kennis opdoen en het luisteren naar hoe dit doorwerkt in het heden.

Gezien de verschillende verlangens van de eilanden, vind ik het van groot belang dat ieder eiland de regie heeft over de opvolging van de toezeggingen en excuses. De komende periode ga ik daarom graag met uw Bestuurscollege in gesprek over hun gedachtes over bijvoorbeeld de regeling voor maatschappelijke initiatieven en het Comité. Ook de toegankelijkheid en zichtbaarheid zijn onderwerpen waarover we graag met uw Bestuurscollege in gesprek gaan. Ik ben ervan overtuigd dat we alleen tot een goede gezamenlijke opvolging komen als we hiervoor de nazaten en betrokken organisaties betrekken. Daarom zijn we voornemens na de zomer een bijeenkomst in het Caribisch gebied te organiseren, om hierover met elkaar in gesprek te gaan en te komen tot concrete uitgangspunten voor bijvoorbeeld de subsidieregeling en de organisatie van het beoogde Comité.

Hoogachtend,

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Digitalisering en Koninkrijksrelaties

Alexandra C. van Huffelen